

Kadar gorè potujejo . . .

Povest od sovraštva in ljubezni.

Spisal Karl Bienenstein.
(6. nadaljevanje.)

Brez pozdrava in zamišljeno sta odkorakala Požurnik in njegov sin.

»No«, je vprašal Baštelj s smehom, ko je zagledal resna obraza možov, »ali je bil zelo prijazen, Zagorjan?« — »Zdaj ne govorimo več o temu, je odločil kmet resno; »kar imate za povedati, prihranite si za sodnijo«.

Zagorjan tudi ni dolgo s tožbo čakal. Ko jo je Požurnik dobil, vpregel je takoj konja pred štajerski vozček in se odpeljal v sodnijsko mesto. Tam je sporočil celo zadevo nekemu odvetniku, ki mu je izjavil, da Zagorjan sploh nima nikakoršne pravice do kakšne odkodnine. Z veseljem obrazom je zapustil Požurnik odvetnika. Ko je stopil iz hiše, skril se je na drugi strani ceste v hišini sencu nekí mož. Ko je bil Požurnik že daleč, mrmral je mož: »Aha, to moram pač Zagorjanu povedati, da se bode znal potem ravnati«. Ta mož je bil neki mladi kmet, ki je prišel vsled pijančevanja in igranja na rob propada; sovražil je Požurnika zato, ker mu ta ni hotel za večjo svoto dober stati. Zdaj je upal, da bi napravil kmetu vsaj nekaj neprijetnosti.

To je tudi dosegel. Komaj je Zagorjan izvedel, da si je vzel Požurnik odvetnika, ko je prišel že v mesto in pridobil nasprotnika za svojo stvar. Tako je prišlo srečno do tega, da se je pisarilo za telico, cele pole in da se je vlekla obravnava do spomladí. Živina je bila že zopet na pašo prignana in še vedno ni bilo konce tožbi.

Medtem je umrl dosedanji okrajni sodnik in na njegovo mesto je prišel novi, ki je bil zelo resen in je hotel vse tožbe hitro rešiti. Le-ta je naročil komisijo, ki je imela na lici mesta preiskati, kako se je stvar zgodila iz katerega zadene krivda. Povabilo je tudi posle kmetov, ki so bili takrat navzoči. Požurnik se je obnašal mirno in dostojno, Zagorjan pa sovražno, tako da ga je moral sodnik večkrat k redu poklicati. Potem je prišlo do končne razprave. Ker je prišla komisija do prepričanja, da je bilo le Zagorjanovo nezmiselno zbijanje po živini vsega krivo, izgubil je Zagorjan tožbo v polnem obsegu; moral je biti celo zadovoljen, da ni plačal vse troške, temveč samo svoje.

Zagorjan je bil vsled obsodbe zelo razburjen. Več kot 300 goldinarjev ga je tožba koštala in zdaj je zmagal sovražni Požurnik. Psoval je v krčmi čez sodnike in advokate in kmetje so se mu pričeli izomikati, ker jim je bilo njegovo psovanje neprijetno. Odslej pa je bil vedno v Zagorjanovi družbi oni mladi propadli kmet Joža, ki ga je pravzaprav v celo tožbo nahujškal.

IV.

Po tožbi je prišla zopet spomlad. Najpreje je divjal spomladni vihar, ki je vrgel z velikansko pestjo snežene plaze v dolino ter spremenil gorske potoke v divje reke. Potem pa je prišlo solnce in povsodi so cvetele vijolice in v gozdu se je čulo petje ptice.

Kmalu naj bi binkoštni zvonovi zvonili; Požurnik se je že pripravil, da pošlje živino na planino, ko je Baštelj zbolel in se vlegel v postelji. Zdravnik je delal resni obraz in povedal Požurniku naravnost, da so Bašteljevi dnevi štetí.

Kmalu je opazil to tudi Baštelj sam, kajti z vsakim dnevom je postal slabši. »Moj Bog«, je dejal enkrat svojemu gospodarju, »zdaj je prišel tudi zame čas. Meni ni nič zato. Enkrat mora priti in star sem že dovolj. Samo to me ježi, da sem si za umiranje tako neumni čas izbral. Ravno zdaj, ko bi morali na planino! Vedno sem si želel, da bi zgoraj na planini umrl, da bi zamogel imeti krasni razgled po Božjem svetu. Pa ne bode tako. In to je še bolje. Mrliča iz planine doli nositi, ni tako lahko. Ali kaj-ne, kmet, kadar ležim v grobu, mi pustiš napraviti križec? V moji postelji leži nogavica in v nje 80 goldinarjev prihranjenega denarja; polovica spada župniku, da mi bere mašo. Polovica pa za južno tistim, ki bodejo šli za pogrebom. Za križ pa nič ne ostane. Kaj-ne, da ga ti postaviš?«

Požurnik je obljubil svojemu zvestemu pastirju celo železni križ; to je tega tako razveselilo, da so mu postale oči mokre. »Zdaj pač rad umrem«, je dejal in čez par dni je res oči zaprl, brez da bi se mu še enkrat odprle. Požurnik je pustil svojega pastirja, katerega zvestoba je bila nepozabljiva, z vsemi častmi pokopati in je plačal še ostale troške.

Ali kdo naj bi zdaj Bašteljevo mesto na planini izpolnil? Kozi pastir je bil še premlad in drugega pastirja ni bilo v spomladí dobiti. Tako ni preostalo Požurniku drugega, nego da odpošle svojega sina na planino. Ta sicer pri temu ni imel veselja, ali izprevidel je potrebo in se podal. Na ponedeljek po pogrebu se je imelo na planino odpotovati; Toni pa je porabil nedeljo, da vzame od Rozike slovo. Med mašo je zašepetal Roziki preko not: »Pridi popoldne gotovo k nauku, jutri moram na planino.« Rozika se je vstrašila; medtem ko je bil njen glas vedno čist, bil je danes žalosten, tako da jo je učitelj večkrat pogledal.

Popoldne je prišla v cerkev in potem jo je spremil Toni kočček pota proti domu.

»Dolgo ne morem s teboj, Rozi«, je rekel fant, »imam doma še mnogo pripraviti«. Z mokrimi očmi ga je pogledala in rekla: »Kaj bodeš zdaj vedno počela?« — »Glej, Rozika, ne smeš biti tako žalostna«, jo je tolažil; »saj bode trajalo samo pol leta; koliko jih je, ki se morajo za dalje časa ločiti.« — »To je že res«, je odgovorila, »ali ti imajo vsaj enega človeka, s katerim zamorejo govoriti. Ali jaz, — jaz nimam nikogar. Jaz nimam nikogar kakor tebe, Toni!« — In zajokala je ter pritisnila svojo glavo na njegovo ramo. On pa ji je

božal mokro lice ter jo tolažil: »Glej, bodi pametna, Rozika«. Vedno je ponavljal te besede, dokler se ni izjokala in postala mirneša. Potem jo je stisnil še enkrat na srce ter ji poljubil solze iz mokrih oči. »Ne pozabi me, Rozika, ne pusti se od mene odgovoriti morda od tvojege očeta.« — »Toni, ne govori tako!« — »Zopet sta se objela, v dolgem poljubu sta goreli usta na ustih in potem sta se poslovila. Zalosten je šel Toni proti domu. Rozika pa se je vsedla v zagorskem gozdu v mah in neprenehoma so tekla njene solze.

Drugi dan je šel Toni z očetovo čredo na planino. Ko je prišel na mesto, kjer se je vidlo onkraj dolinice Zagorjanovo posestvo, zavriskal je močno v pozdrav. Dva para oči sta se obrnila proti njemu; prvi par polu ljubezni in žalosti, drugi poln sovraštva ter jeze.

Zadnji par oči je bil Zagorjanov. Odkar se je zavrnilo tudi njegov priziv proti sodbi, se je hudo spremenil. Ni več v gostilnah psval in vpil, ni se več ponašal, da bode Požurniku in njegovemu advokatu že pokazal, kdo ima prav; ali vedno je bil zamišljen. Pri delu in v prostih urah, vedno je bil v njegovih očeh izraz krvavega sovraštva. Premišljeval je edino to, kako naj bi se na Požurniku maščeval. V možganih sovražnega moža se je rodil načrt za načrtom in semtertja se je sam prestrašil teh načrtov. Ali vedno globokeje je prišel v te misli. Maščevanje je moral imeti, za vsako ceno. Odrešenje bi bilo zanj, ko bi mu sodnja malo pravice priznala; ali ko je prišlo naznanilo, je videl, da je tudi v zadnji instanci propadel in zopet je pričelo nemirno iskanje načrta za maščevanje.

Končno je našel taki načrt. Pogovoril se je natanko s kmetom Jožom in sklenila sta, izvršiti načrt v eni prihodnjih nočij. Nevarnosti ni bilo, kajti Joža je bil pripravil, da dokaže alibi Zagorjana tudi s prisego.

Krasni junjski dan je šel h koncu. Samskagora je izgledala kakor polagoma umirajoča baklja; potem pa se je dvigala v temnih sencih s svojimi skalami v zvezdnato-svitlo nebo. Velika in svečana je ležala noč čez tihi planinski svet. Ničesar ni bilo slišati, nego zvonjenje živine ter žalostni klici nočnih ptic.

V pastirski koči na Požurnikovi planini so sedeli trije možje v prijaznem govorjenju: Toni, kozi pastirček in gozdar grofa Hornsteina, ki je imel lovsko pravico na Požurnikovih gorah.

»Ako premislim, kako pasjo službo sem preje imel, potem se mi zdi, da sem zdaj v nebesih. Ne samo, da sem tukaj samosten in da ni nobenega sitnega nadgozdarja, glavno je, da je revir tako miren. Že 3 leta sem tukaj in še nisem nič o divjih lovcih čul. Jožatu sicer ne zaupam dosti, mislim da položi semtertja kakšno zanjko.« Tako gozdar.

Ne brez ponosa je odgovoril Toni: »Ja, tudi naš župnik pravi vedno, da ga to zelo veseli in da se nič ne pripeti, kakor v sosedni vasi, kjer vidiš vsak hip orožnike z bajonetí.«

Tako so govorili moške nadalje, si pravili stare in nove povesti, pili izvrstno slivovko, katero je prinesel Toni seboj ter kadil iz pip, da se je vil dim v težkih valovih po koči. Potem je pogledal gozdar enkrat na svojo uro: »Vraga, deset je že skoraj«, je dejal »zdaj pa gremo spati«. Medtem ko je gozdar po lestvici na mrvo šel, zaprl je Toni vrata ter se vlegel s pastirjem v ednostavne postelje. Toni še nekaj časa ni mogel zaspati in njegove misli so odhajale skozi nočni mir k Zagorjanovi hiši. Ali Rozika tudi že spi? Ali se tudi njega spominja? Kaj neki zdaj ob nedeljah dela? — Iz teh misli se je vzdrnil Toni vsled nekega poka. To se je glasilo kakor strel! Hitro se je Toni dvignil in poslušal. Zdaj je čul tudi iz mrve gozdarjev glas, ki je vprašal: »Toni, ali že spiš?« — »Ne. Ali si tudi kaj čul?« — »Seveda sem čul. Zdelo se mi je kakor strel.« — »Meni tudi. Zdaj moram pogledati.« — »Počakaj. Takoj prižgem luč.« — »Ne, nič luči«, je zaklical gozdar; »našel bodeš že doli. Tako ga lažje dobim. Ako vidi luč skozi okno, mi preje pobegne.« — Takoj nato je zaropotala lestvica in previdno je stopal gozdar doli. »Zdaj bodo tukaj tudi začeli. Ali tege lumpa moram dobiti.« — »Izpustim te zdaj pri hlevu na prosto«, je rekel Toni; »vrata kočee preveč ropotajo, bi te takoj kdo slišal.« Gozdar je vzel puško in šel za Tonitom skozi hlev na prosto. Tukaj pa sta oba obstala, kajti čudni glas je zadonel; bilo je kakor tuljenje govede ali na smrt ranjenega jelena. — »Kaj pa je to?« je zašepetal Toni in prijel gozdarja za roko. Zopet se je začul oni glas in Tonitu je šlo mrzlo čez hrbet. — »Mislim, da je to goveda«, je rekel gozdar; »jelen tuli drugače.« — »Na živino vendar ne bode nikdo streljal. Ta se vendar loči od jelena.« — »Pojdi z mano«, je rekel gozdar; »daleč ne more biti, k večjemu 10 minut. Poglejva!« — »Dobro, le trenutek počakaj; vzamem si sekuro, kajti ne ve se nič.«

Gozdar z nabito puško, Toni pa s sekuro, tako sta korakala skozi mračno noč v smeri, kjer se je čulo čudno tuljenje. Vedno bližje sta prihajala in vedno bolj previdno korakala, da se ne bi izdala. Zdaj sta opazila nekaj belega, kar se je gibalo na tleh in ko sta hitro tja skočila, stala sta pred komadom mlade živine, ki se je valjala po tleh in tulila. »Sveti Bog, kaj pa se je tukaj zgodilo?« je zavpil Toni in vžgal je užigalico. Tudi gozdar je gledal začuden in pokazal na neko mesto ter rekel: »Ustreljena je telica; poglej tukaj je prišel strel.« Užigalica za užigalico je vsplamtela; s tužnimi očmi je gledala žival na moža, ki sta rano preiskavala. »Tu ni nič več za napraviti, prijatelj«, je rekel gozdar. »Strel je šel v pljuča ne daleč od srca. Ozdravi ti telica nič več, pa napravi kar hočeš. Najbolje je, da jo ne pustimo več trpeti. Ako ti je prav, jo pokončam.« — »V Božjem imenu«, je rekel Toni, ki je izpreviđil, da ima gozdar prav. Le-ta je pokleknil telici na vrat ter jo usmrtil z gozdarškim nožem. Še enkrat se je iztegnila in potem je bilo končano.

Tonitu so stopile nehotè solze v oči. Žival ga je tako žalostno pogledala in bolelo ga je srce, kakor da bi umiral človek. »Tako«, je rekel gozdar; »tega, ki je to naredil, danes seveda ne dobimo. Kajti ta naju je videl. Torej ne preostaja drugega, nego da greva domu in pustiva telico za zdaj tukaj ležati. Proč nositi jo itak ne more in se danes tudi ne upa.«

Ali kdo naj bi bil zločinec? Premišljevala sta, ko sta korakala proti domu. Vedno neverjetneje se jima je dozdevalo, da je bil to kak divji lovec. Prvič sploh teh ljudi na Samskigori ni bilo, drugič bi tak divji lovec vendar telico od jelena razločil, tretjič sploh jelena niso tako visoko prihajali. Storilec je moral imeti namen, da ubije žival. Ali kdo? Doma sta poklicala pastirja in mu povedala novice. Le-ta je poslušal moža in nakrat dejal: »Mislim, ako je hotel to kdo našemu kmetu nalasčestriti, potem je to Zagorjan«. Presenečeno sta pogledala oba moža fanta. Gozdar je poznal razmerje, ki je vladalo med Požurnikom in Zagorjanom in zdelo se mu je, da je pastirjevo mnenje opravičeno. Ali Toni je fantu rekel: »Ne govori tako neumno«. V srcu pa je bil Toni prepričan, da je Zagorjan storilec. Ali hotel je zabraniti, da bi prišla od njega gotova obtožba proti očetu Rozike v dolino. Odločen pa je bil, da stori vse, da dobi storilca. In ako bi ga dobil, Zagorjana, potem bi mu ne zaprinesel, tudi zaradi Rozike ne. Kajti pri takih zločinih se mora ponehati vsaki obrar.

Rano zjutraj je šel gozdar v dolino, da sporoči Požurniku nočni dogodek. Gledal je na tla, da bi našel kakšni sled storilca, ali ničesar ni bilo videti.

Ko je Požurniku nesrečo povedal ter mu tudi svoj sum izrazil, je ta trdo rekel: »To se ne sme reči, ako se ne ve gotovo. Bodi tako prijazen, gozdar, pošli enega hlapca k orožniku, da naj takoj k meni pride. Zdaj pa grem na planino, da dobim žival doli«. Prihodnjo popoldne so prinesli mrtno telico na Požurnikovo posestvo in kmalu potem je prišel tudi orožnik. Pustil se je vse povedati in zdaj je tudi Požurnik rekel, da smatra Zagorjana za storilca.

Orožnik je obiskal planino in šel potem k Zagorjanu. Vprašal je starega hlapca, kje da je bil gospodar predvečerajnem zvečer. — »Kmet? Predvečerajnem? Hm — aha, z Jožom je bil in šel malo z njim.« Kdaj je prišel nazaj, tega ni vedel hlapec povedati.

Ko so izpraševali kmeta Jožeta, je ta povedal, da je bil Zagorjan do 10. ure pri njemu, ker sta se pogovarjala zaradi neke kupčije. Na konci je vprašal Joža svetohlinsko, je-li Zagorjan kaj naredil. Orožnik ni odgovoril in je šel zopet k Požurniku ter mu povedal uspeh poizvedb. Ko je ta čul, da je Joža Zagorjanova priča, vedel je takoj, da s sodnijsko tožbo ničesar ne opravi, ker bi se propali kmet tudi pred krivo prisego ne strasil. Zato sta bila ta dva zdaj vedno skupaj! Tako daleč je prišel torej že Zagorjan! Ali plačlini dan bode prišel. S to mislijo se je Požurnik tolažil.

Drugo nedeljo so govorili v krčmi edino o ustreljeni telici. Vsi so bili prepričani o Zagorjanovi krivdi in so ga obsojali. Vsem se je zdelo nenaravno, da zamore jeza človeka tako daleč zapeljati. In celo tisti, kateri so Požurniku še vedno njegovo naznanilo zamerili, obrnili so se zdaj od Zagorjana.

(Naprej prihodnjici.)

„Stajerc“

je najprimernejši list za inzerate. V „Stajercu“ objavljena

oznanila

o trgovskih zadevah, o cbrtniških stvarah, o prodaji in nakupu zemljišč, hiš itd. sploh vsako oznanilo, ki se naj čimbolj v javnosti razširi, — imajo

polni uspeh,

kajti „Stajerc“ je najcenejši in najboljši razširjeni list na Štajerskem in Koroškem.

Vsakdo inzeriraj v „Stajercu“!

Gospodinska šola v Ptuj.

Na naš oklic glede ustanovitve kuharske in gospodinske šole v Ptuju smo dobili že razna naznanila. Omenimo, da se vsrjšio ti tečaji v prvi vrsti za kmetške in krčmarske hčerke, ki so na 16 let stare. Namen šoli je, izobraziti dekleta v najvažnejšem gospodinskem delu, to je v prvi vrsti v kuhanju, pranju, šivanju, pospravljanju itd.

Šola se otvori dnè 1. januarja l. 1908. Občina mesta Ptuj je okrajnemu zastopu priustila prostore na starem rotovžu, kjer se bode napravilo spalno sobo in gospodinske prostore.

Vodstvo te gospodinske šole je prevzela gospodinja Johana Heršič, sestra pokojnega ptujskega prošta Heršiča. Poleg tega bodeta dajali poduk 1 kuharica in 1 šivilja.

Učni načrt je sledeči: Ob 6. uri zjutraj ostanejo dekleta, si kuhajo zajutrek in pospravijo sobe. Potem grejo 1 do 2 ure ali v cerkev ali pa na sprehod in to skupno pod nadzorstvom. Ko pridejo nazaj, prične kuhanje kosila; vse pripravljene jedi porabijo dekleta same; kar